

Beelden liegen soms

De zaak. Een zangeres zonder één puistje. Een filmpje van de directeur die breakdancet. Het Pixelbureau ontdekt hoe beelden bewerkt en zelfs helemaal nagemaakt worden.

 schoolium

Brecht Corbeel • schoolium.me

Dit boekje is van _____

Het gezicht dat niet bestond

GEHEIM

Zaak Perfecte foto's, en een filmpje dat de hele school in rep en roer zet.

Waar Noors gsm, de klasgroep, de speelplaats

Verdachte Filters, fotobewerking en een slimme computer

Jouw missie Leer zien hoe beelden gemaakt, gekozen en veranderd worden.

Het Pixelbureau: Lina, Milan, Noor, Amir en Kiko de neusbeer.

Hoofdstuk 1

Te perfect

Noor zit op de zolder met haar schetsboek. Ze tekent niet. 'Waarom zie ik er nooit zo uit?' Ze toont een foto van haar lievelingszangeres. Glad als een spiegel. Spierwitte tanden.

Kiko bekijkt de foto heel lang. Dan snuift hij. 'Omdat dat geen gewone foto is. Die foto is twintig keer gemaakt, uitgekozen, bijgewerkt en nog eens bijgewerkt.'

▶ Lina pakt haar gsm. 'Ik kan dat bewijzen. Kom mee.'

Hoofdstuk 2

De kader-truc

Lina filmt de zolder. Eerst van dichtbij: een gezellige zetel, een lampje, mooie oude boeken. 'Dit lijkt wel een kasteel,' zegt Amir. Dan zoomt ze uit: stof, kapotte computers, een doos met pizzakorsten.

'Zie je?' zegt Lina. 'Allebei echt. Maar ik kies wat erin staat.'

LEVEL UP

Elke foto is een keuze

Een fotograaf kiest **wat** er in beeld komt, en wat **buiten** het kader valt. Een strand lijkt leeg, maar net naast de foto liggen honderden mensen.

Daarna kiest iemand **welke** foto's online komen. Van twintig selfies wordt er één gedeeld: de beste. De gewone momenten zie je bijna nooit.

Speel zelf de kader-truc

TEAM-OPDRACHT

Teken twee keer dezelfde plek, bijvoorbeeld je speelplaats. Links zo dat ze er saai of rommelig uitziet, rechts zo dat ze er super leuk uitziet. Allebei moeten ze **echt** kunnen. Wat liet je weg?

--	--

LEVEL UP

Bewerken: van een beetje tot heel veel

Een foto bewerken is heel normaal: helderder maken, een stukje wegknippen (**bijsnijden**), de kleuren warmer maken.

Maar het kan veel verder: puistjes weg, huid gladder, benen langer, een buik platter, iemand uit de foto wissen of erbij zetten. **Filters** in apps doen dat met één tik, zelfs live in een filmpje.

Noor

Dus die zangeres heeft gewoon ... puistjes? Zoals ik?

Kiko

Iedereen heeft puistjes, poriën en slechte haardagen. Ook neusberen. Kijk maar naar mijn staart vandaag.

Amir

In Noorwegen moet een reclamefoto een label krijgen als het lichaam bewerkt is. Heb ik ergens gelezen.

Kiko

Klopt, sinds 2022. In België bestaat zo'n regel (nog) niet. Dus moet je het zelf weten.

Hoofdstuk 3

De dansende directeur

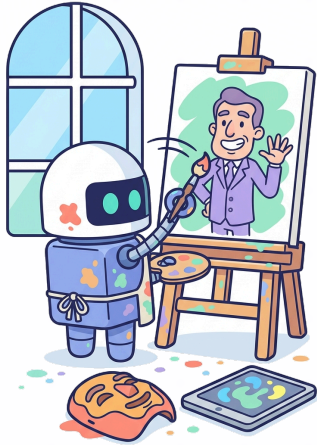
Maandagochtend. Op de speelplaats staat iedereen rond één gsm. Een filmpje: de directeur, in pak, doet een perfecte breakdance op het dak van de school. Iedereen ligt plat van het lachen.

'Dat kan hij nooit,' zegt Milan. 'Hij heeft een slechte rug. Hij zei het zelf op het schoolfeest.' Noor kijkt heel dicht naar het scherm. 'Kijk naar zijn hand. Hij heeft zes vingers.'

Wie heeft dit filmpje gemaakt? En hoe?

LEVEL UP

AI-beelden en deepfakes

Met **AI** (artificiële intelligentie) kan een computer een beeld maken uit een zin. Je typt 'een olifant op een skateboard in de sneeuw', en een paar seconden later is het er. Dat beeld is nooit gefotografeerd: het is **gemaakt**.

Een **deepfake** gaat nog verder: een filmpje of stem waarin iemands **gezicht of stem** is nagemaakt. Het lijkt alsof die persoon iets zegt of doet wat hij nooit deed. Soms is het een grap die iedereen doorheeft. Maar deepfakes worden ook gebruikt om mensen te pesten, belachelijk te maken of op te lichten.

LEVEL UP

Speuren naar AI-sporen

Vaak vind je kleine foutjes. Maar let op: AI wordt elk jaar beter. Soms vind je er geen. De beste check blijft: **wie heeft het gemaakt, en waar staat het nog?**

Handen

Te veel of te weinig vingers, vingers die in elkaar overlopen.

Tekst

Letters op bordjes of shirts die nergens op slaan.

Te perfect

Huid als plastic, alles even scherp, een beetje 'te mooi'.

Rare details

Twee verschillende oorbellen, een bril die in het haar verdwijnt, schaduwen die niet kloppen.

Jij beslist

KIES EEN PAD

Amir krijgt het filmpje van de directeur ook. 'Iedereen lacht,' denkt hij. 'Hij weet het toch niet.' Wat doet Amir?

- A** Hij stuurt het door naar de voetbalploeg. Grappig toch?
- B** Hij verwijdert het en zegt niks.
- C** Hij verwijdert het en schrijft in de groep: 'Dit is nep, gemaakt met AI. Niet doorsturen.'

A. Het filmpje gaat de hele gemeente rond. Ouders denken dat het echt is. De directeur ziet het, en vindt het helemaal niet grappig. Iedereen die het doorstuurde, deed mee.
B. Goed: het stopt bij Amir. Maar de anderen sturen het nog door.
C. Een paar mensen stoppen. Iemand schrijft: 'Oei, sorry.' Amir merkt dat één bericht verschil maakt. Kiko: +100 XP.

Kies eerst. Draai dan je boekje om en lees wat er gebeurt.

Let op!

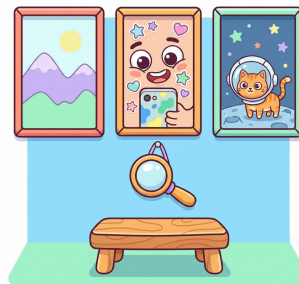
Maak **nooit** een deepfake van iemand die je kent zonder toestemming, ook niet 'voor de grap'. Het kan iemand diep kwetsen, en het kan zelfs strafbaar zijn.

Gewoon, bewerkt of nageemaakt?

TEAM-OPDRACHT

Wat denk je: is dit beeld gewoon, bewerkt of helemaal nageemaakt (AI of deepfake)? Bespreek ook: is het erg?

	gewoon	bewerkt	nage- maakt
1 Een vakantiefoto van de zee, zonder filter.	☐	☐	☐
2 Een selfie met konijnenootjes en sterretjes.	☐	☐	☐
3 Een reclamefoto van een model zonder één rimpel of porie.	☐	☐	☐
4 Een foto waarop een bekende wereldleider breakdancet op de maan.	☐	☐	☐
5 Een filmpje waarin een topvoetballer zegt dat hij morgen naar jouw school komt, met een stem die net niet klopt.	☐	☐	☐
6 Een klasfoto waarop je zus is weggeknipt.	☐	☐	☐

Discussie op de zolder

STELLINGEN

Kies en schrijf kort waarom. Er is niet één juist antwoord.

Een filter gebruiken is liegen.

eens

twijfel

oneens

Een bewerkte reclamefoto moet altijd een label krijgen.

eens

twijfel

oneens

Als ik een AI-beeld deel, zeg ik erbij dat het AI is.

eens

twijfel

oneens

Een grappige deepfake van een klasgenoot is oké als iedereen lacht.

eens

twijfel

oneens

Hoofdstuk 4

Wat een foto niet toont

Die avond tekent Noor weer. Een zelfportret, met sproeten en al. 'Als je elke dag bewerkte beelden ziet,' zegt Kiko, 'ga je jezelf vergelijken. Maar dat is oneerlijk. Je vergelijkt jezelf met iets wat **niet echt** is.'

Noor knikt. 'En de beste dingen aan mij staan toch niet op een foto.'

Wat een foto niet toont

SOLO-MISSIE

Schrijf drie dingen die je goed vindt aan jezelf, maar die je op een foto niet kan zien.

Mijn beeld-check

CHECKLIST

- ☐ Wie heeft dit beeld gemaakt, en waarom?
- ☐ Kan het eigenlijk wel echt?
- ☐ Zie ik sporen van bewerking of AI?
- ☐ Staat het ook bij een betrouwbare bron?
- ☐ Hoe voel ik me na het kijken? Is dat de bedoeling van de maker?

EINDBAAS-VRAAG

Versla de eindbaas

Waarom werkt 'tel de vingers' over een paar jaar misschien niet meer? Wat kan je dan nog wel doen om een nagemaakt beeld te ontmaskeren?

Een pakket voor Milan

Milan rent de zolder op. 'Jongens! Mijn favoriete streamer heeft vanavond een groot geheim. Hij krijgt een mysterieus pakket, live!' Kiko's neus begint al te jeuken.

Lees verder in dossier 4: Reclame & influencers.

Zaak opgelost!

Wat neem ik mee?

- ✓ Elke foto is een keuze: wat erin staat en wat erbuiten valt.
- ✓ Veel beelden zijn bewerkt, van een beetje tot heel veel.
- ✓ AI kan beelden maken van dingen die nooit gebeurd zijn.
- ✓ Een deepfake maakt iemands gezicht of stem na: nooit zonder toestemming.
- ✓ Vergelijk jezelf niet met beelden die niet echt zijn.

Tip voor ouders en leerkrachten

Bekijk samen de filters in een camera- of fotobewerkingsapp: hoe ver kan je gaan? Kinderen schrikken vaak hoe 'echt' het eruitziet. Benoem ook uw eigen foto's: 'deze heb ik tien keer opnieuw genomen'. Zo wordt niet-perfect gewoon normaal.

Oplossingen en richtantwoorden. Sorteren: 1 gewoon; 2 bewerkt (iedereen ziet het, onschuldig); 3 bewerkt (waarschijnlijk sterk); 4 nagemaakt (kan niet echt); 5 nagemaakt (deepfake: bron checken); 6 bewerkt (bijsnijden, niet erg zolang het niemand kwetst). Stelling 4: oneens is het sterkste antwoord; ook als iedereen lacht, kan de persoon zich gekwetst voelen. Eindbaas: AI-fouten verdwijnen; dan blijven de bron, andere betrouwbare bronnen en de vraag 'kan dit wel?' over.

Nieuwe woorden in je dossier

kader

wat binnen de foto valt

filter

een effect dat een foto of filmpje verandert

deepfake

een nageemaakt filmpje of stem van een echt persoon

bijsnijden

een stuk van een foto wegnippen

AI

artificiële intelligentie: een computer die zelf iets maakt of beslist

retoucheren

een foto bijwerken, bijvoorbeeld de huid gladder maken

Wat wil ik onthouden?

Schrijf op wat je opviel, wat je verraste, of wat je thuis wil vertellen.

Verzin een nieuwe zaak

Bedenk een nieuw mediaraadsel voor het Pixelbureau. Iets wat jij of je vrienden echt meemaakten, of iets verzonnens. Vul de dossierkaart in en teken de belangrijkste scène.

Zaak

Waar

Verdachte

**Wat deed het
Pixelbureau?**

Large dashed box for drawing the scene.

Wordt vervolgd

Teken het volgende hoofdstuk

Hoe gaat het verhaal verder? Teken het als strip in zes vakjes, met tekstballonnen. Schrijf onder elk vakje wat er gebeurt.

Het Pixelbureau

Op de zolder boven de schoolbib lossen Lina, Milan, Noor, Amir en Kiko de neusbeer raadsels op over alles wat op een scherm, in een krant of in je oren komt. Tien dossiers voor het 5de en 6de leerjaar: lees ze in volgorde voor het hele verhaal, of kies het dossier dat je nu nodig hebt.

Alle dossiers

1 Wat is media?

2 Echt of nep?

3 **Beelden liegen soms**

4 Reclame & influencers

5 Mijn privacy

6 Wachtwoorden & veilig online

7 Mijn digitale voetafdruk

8 Respect online

9 Schermtijd & balans

10 Zelf media maken

Over dit boekje. Alle personen, berichten, apps, games en accounts in de dossiers zijn verzonnen. Er staan bewust geen echte merken of schermen in: wat je in een echte app ziet, wordt in woorden uitgelegd. Hulplijnen en websites zijn nagekeken in oktober 2026. Vrij te kopiëren voor gebruik in de klas.

Tekst en opmaak: Brecht Corbeel · schoolium.me